

Wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Invorderingswet 1990 (Wet excessief lenen bij eigen vennootschap)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

I.	ALGEMEEN	2
1.	Inleiding	2
2.	Opzet van de memorie van toelichting.....	2
3.	Eerdere aankondiging van de maatregel	3
4.	Ontmoedigen excessief lenen	3
5.	Praktijk	5
5.1.	Arbeidsintensieve discussies.....	6
6.	Contouren van de voorgestelde maatregel	7
6.1.	Het fictief reguliere voordeel	7
6.2.	Groep belastingplichtigen.....	8
6.2.1.	Partner	8
6.2.2.	Verbonden personen.....	8
6.3.	Schulden	9
6.4.	Maximumbedrag	10
6.5.	Inwerkingtreding	11
7.	Internationale aspecten	11
8.	EU-aspecten.....	11
9.	Budgettaire effecten.....	12
10.	Gevolgen voor bedrijfsleven en burger	12
11.	Uitvoeringsaspecten	12
12.	Advies en consultatie	12
II.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING	13

I. ALGEMEEN

1. *Inleiding*

Nederland heeft een belastingstelsel dat erop gericht is zo min mogelijk een belemmerende factor te zijn voor Nederlandse bedrijven om te ondernemen. Een onbedoeld effect van dit stelsel is dat directeur-groootaandeelhouders en andere aanmerkelijkbelanghouders in sommige gevallen langdurig belastingheffing kunnen uitstellen en soms vindt zelfs helemaal geen belastingheffing meer plaats. Door liquide middelen als lening aan de eigen vennootschap te onttrekken in plaats van als dividend uit te laten keren of loon te genieten, wordt belastingheffing op dat moment voorkomen. Het kabinet wil deze vorm van belastingontwijking als gevolg van het langdurig uitstellen (of definitief afstellen) van belastingheffing tegengaan. Daarom is in dit wetsvoorstel een maatregel opgenomen om excessief lenen bij de eigen vennootschap te ontmoedigen.

Een directeur-groootaandeelhouder heeft nauwe verbondenheid met de vennootschap waarin hij aandelen houdt, waardoor hij de mogelijkheid heeft gelden te lenen van de eigen vennootschap in plaats van deze gelden als loon of dividend uit te laten keren. Door gelden te lenen kan de aanmerkelijkbelanghouder de belastingheffing over deze gelden langdurig uitstellen of in sommige gevallen zelfs afstellen. Om dit te voorkomen is in het wetsvoorstel een maatregel tegen bovenmatig lenen opgenomen. Indien de totale som van de schulden van de aanmerkelijkbelanghouder aan zijn eigen vennootschap meer dan € 500.000 bedraagt, wordt dat meerdere op grond van die maatregel in de vorm van een fictief regulier voordeel als inkomen uit aanmerkelijk belang in aanmerking genomen.

De maatregel werkt naar verwachting preventief doordat de aanmerkelijkbelanghouder de heffing als gevolg van deze maatregel zal willen voorkomen en zijn schuldenpositie onder de € 500.000 zal willen brengen en houden. Met dit gedragseffect is ook rekening gehouden in de budgettaire raming.

2. *Opzet van de memorie van toelichting*

De paragrafen in het algemeen deel van deze memorie zijn op onderwerp gerangschikt. Allereerst wordt in paragraaf 3 teruggegaan naar de aankondiging van de maatregel. Vervolgens wordt in paragraaf 4 ingegaan op het doel van dit wetsvoorstel, namelijk het ontmoedigen van excessief lenen. In paragraaf 5 ingegaan op de huidige praktijk en de discussies tussen Belastingdienst en belastingplichtige. In paragraaf 6 worden de contouren van de maatregel uiteengezet. Voor een nadere toelichting op de afzonderlijke onderwerpen wordt tevens naar de artikelsgewijze toelichting in deze memorie verwezen. Aan het slot van het algemeen deel van deze memorie wordt in een aantal paragrafen achtereenvolgens ingegaan op de internationale aspecten, de EU-aspecten, de budgettaire aspecten, de gevolgen voor bedrijfsleven en burgers, de gevolgen voor de uitvoeringskosten van de Belastingdienst en het resultaat van advies en consultatie van dit wetsvoorstel.

Het toepassingsbereik van de maatregel betreft alle aanmerkelijkbelanghouders en is niet beperkt tot de directeur-grotaandeelhouder. In deze memorie wordt om die reden veelal de meer algemene term aanmerkelijkbelanghouder gebruikt.

3. *Eerdere aankondiging van de maatregel*

In de aanbiedingsbrief bij het pakket Belastingplan 2019 met dagtekening 18 september 2018 is dit wetsvoorstel, dat het excessief lenen van de eigen vennootschap door aanmerkelijkbelanghouders ontmoedigt, aangekondigd en zijn de contouren van deze maatregel geschetst.¹ In voornoemde brief is aangegeven dat veel aanmerkelijkbelanghouders grote bedragen lenen van hun eigen vennootschappen. In verband hiermee is in de brief aangekondigd dat het kabinet met een specifieke maatregel zal komen die lenen boven een bedrag van € 500.000 van de eigen vennootschap ontmoedigt. Tevens zijn de contouren die de basis vormen van de onderhavige maatregel kenbaar gemaakt:

- Als de totale som van schulden van de aanmerkelijkbelanghouder aan zijn eigen vennootschap meer dan € 500.000 bedraagt, wordt dat meerdere als inkomen uit aanmerkelijk belang in aanmerking genomen.
- De maatregel treedt op 1 januari 2022 in werking.
- Voor bestaande eigenwoningschulden aan de eigen vennootschap wordt een overgangsmaatregel getroffen.

Na heroverweging van het pakket Bedrijfsleven uit het Belastingplan 2019 is in de brief aan de Tweede Kamer van 15 oktober 2018 een verzachting van deze maatregel aangekondigd.² Aangekondigd is dat ook nieuwe eigenwoningschulden van de aanmerkelijkbelanghouder zullen worden uitgezonderd.

4. *Ontmoedigen excessief lenen*

Het kabinet sluit met dit wetsvoorstel de belastingheffing over bovenmatige leningen van de eigen vennootschap aan op het feitelijke onttrekkingsmoment van de betreffende liquide middelen. Aanmerkelijkbelanghouders moeten vanaf de datum van inwerkingtreding van de in dit wetsvoorstel opgenomen maatregelen box 2-belasting betalen over leningen van hun vennootschap voor zover die leningen hoger zijn dan € 500.000. Wanneer een lening een eigenwoningschuld vormt voor de aanmerkelijkbelanghouder, wordt deze onder bepaalde voorwaarden volledig uitgezonderd. Om te kwalificeren voor de uitzondering van de maatregel dient de schuld uiteraard in ieder geval te voldoen aan de voorwaarden van de eigenwoningregeling in de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001). Daarnaast wordt voor nieuwe eigenwoningschulden ook de voorwaarde gesteld dat de

¹ Zie Kamerstukken II 2018/19, 35026, nr. 6, onderdeel 2.2, maatregelen niet opgenomen in pakket Belastingplan 2019.

² Zie Kamerstukken II 2018/19, 35000, 72, onderdeel 8.

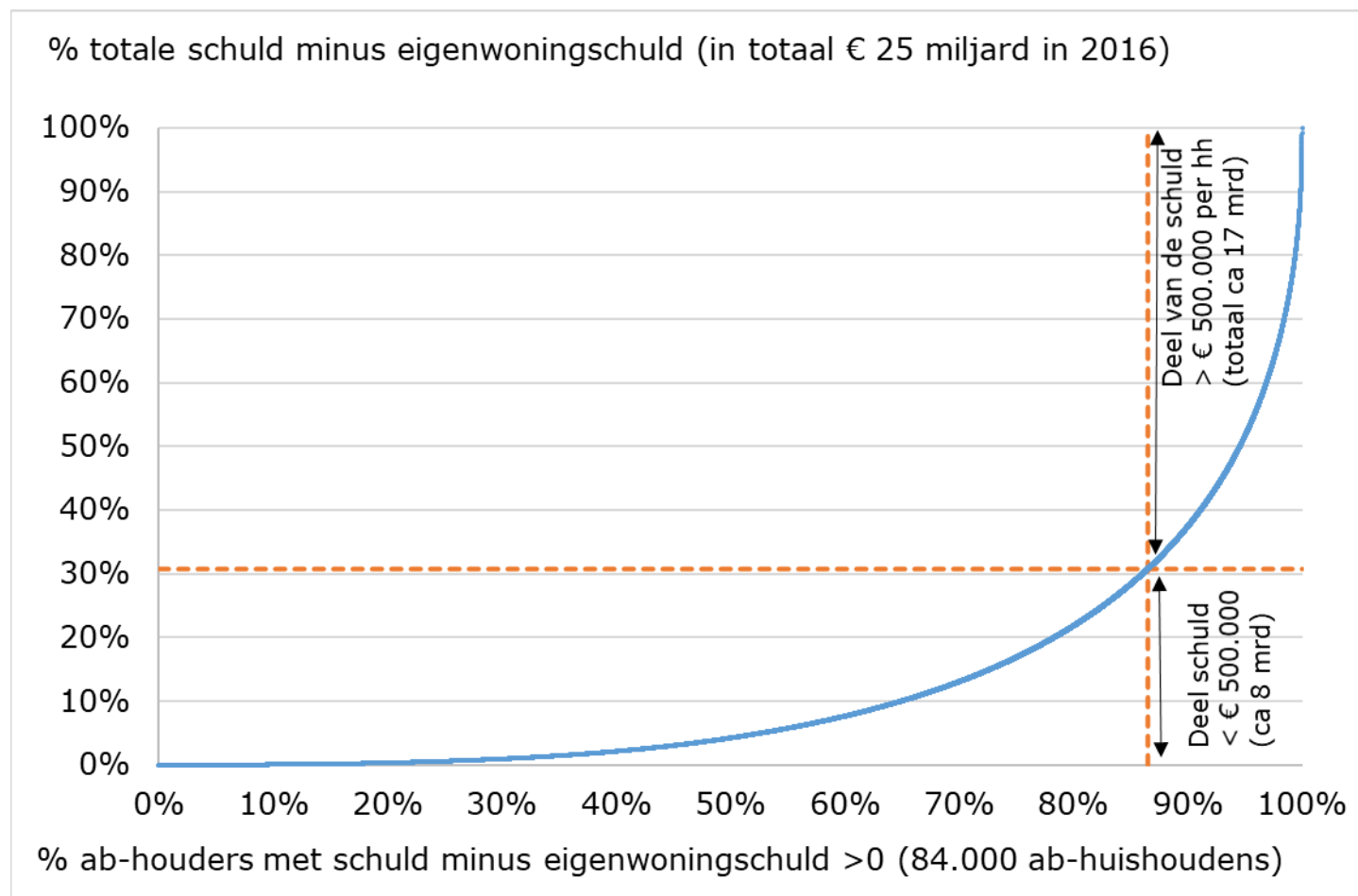
aanmerkelijkbelanghouder een recht van hypotheek verstrekt aan zijn vennootschap. Dit wordt in paragraaf 6.3 nader toegelicht.

Een belangrijke overweging waarom tot deze maatregel is besloten, is gelegen in de grootte van het gemiddelde leenbedrag. Bij de uitwerking van de maatregel is de groep bepaald die wordt geraakt door dit wetsvoorstel. Omdat de maatregel ziet op de aanmerkelijkbelanghouder, zijn partner en eventueel de met hem verbonden personen is gekeken naar het totale leenbedrag en de verdeling over aanmerkelijkbelanghuishoudens. Een aanmerkelijkbelanghuishouden is een huishouden met één of meer aanmerkelijkbelanghouders.

Volgens de aandeelhoudersspecificaties van de aangiftes vennootschapsbelasting waren er in 2016 ongeveer 355.000 aanmerkelijkbelanghuishoudens. Bij 216.000 aanmerkelijkbelanghuishoudens was sprake van een lening die is aangegaan bij de eigen vennootschap (61% van de gevallen). In 2016 bedroeg het totale bedrag dat deze aanmerkelijkbelanghouders van de eigen vennootschap leenden ruim € 55 miljard. De € 55 miljard aan schulden is scheef verdeeld over de aanmerkelijkbelanghuishoudens; ruim 10% van de lenende aanmerkelijkbelanghuishoudens leenden gezamenlijk circa 60% van het totale leenbedrag.

Een deel van deze schulden betreft schulden ter financiering van de eigen woning. Deze worden onder bepaalde voorwaarden uitgezonderd voor de toepassing van de voorgestelde maatregel. Onder de aanname dat eigenwoningschulden volledig zijn aangegaan bij de eigen vennootschap, daalt het totale geleende bedrag dat onder de maatregel valt daardoor, van € 55 miljard naar € 25 miljard voor het belastingjaar 2016. Van de hierna resterende circa 84.000 aanmerkelijkbelanghuishoudens hadden 11.000 aanmerkelijkbelanghuishoudens een bovenmatige schuld van boven de € 500.000, zie ook figuur A. Uiteindelijk krijgt naar verwachting dus maximaal 3% van alle aanmerkelijkbelanghuishoudens te maken met de maatregel (11.000 ten opzichte van 355.000).

Figuur A: Verdeling schulden aan de eigen besloten vennootschap, verminderd met eigenwoningsschulden, belastingjaar 2016

5. *Praktijk*

Een aanmerkelijkbelanghouder heeft verschillende hoedanigheden in relatie tot de vennootschap waarin hij een aanmerkelijk belang heeft (bezit van ten minste 5% van de aandelen). Zo kan een aanmerkelijkbelanghouder zeggenschap hebben in de vennootschap doordat hij naast aandeelhouder ook werknemer of directeur is van de vennootschap (directeur-groootaandeelhouder). Het loon dat hij geniet is in box 1 (progressief) belast als loon uit dienstbetrekking. Als de werknemer of directeur-groootaandeelhouder vanwege de verschillende hoedanigheden zichzelf te weinig loon uitkeert in vergelijking met de meest vergelijkbare werknemer, wordt een fictief loon in aanmerking genomen door toepassing van de zogenoemde gebruikelijkloonregeling.³ De directeur-groootaandeelhouder (maar uiteraard ook een andere aanmerkelijkbelanghouder) kan ook een winstuitdeling van de vennootschap ontvangen. Een dergelijke winstuitdeling is in box 2 belast als inkomen uit aanmerkelijk belang (regulier voordeel). In de praktijk wordt eveneens in verband met de verschillende

³ Zie artikel 12a van de Wet op de loonbelasting 1964.

hoedanigheden van de aanmerkelijkbelanghouder een groot deel van de winst van de vennootschap in de vennootschap opgepot en niet jaarlijks uitgekeerd.⁴

Tevens kan de aanmerkelijkbelanghouder de hoedanigheid krijgen van schuldenaar. Door bedragen van de vennootschap te lenen in plaats van meer loon te genieten of dividend te laten uitkeren, vindt op dat moment geen belastingheffing plaats over het door de vennootschap uitgeleende bedrag, terwijl de aanmerkelijkbelanghouder in privé al wel over uit zijn vennootschap afkomstige financiële middelen beschikt. De thans voorstelde maatregel werpt een dam op tegen bovenmatig geld lenen van de vennootschap.

Op de toename van het vermogen van de eigen vennootschap rust een box 2-belastingclaim. Ingeval de vennootschap een lening verstrekt aan haar aandeelhouder, ontstaat een vordering die onderdeel is van het vermogen van de vennootschap. Belastingafstel doet zich bijvoorbeeld voor op het moment dat een vordering op de aanmerkelijkbelanghouder – indirect - in de heffing zou moeten worden betrokken, maar deze belasting niet kan worden betaald. Dit doet zich bijvoorbeeld wanneer de vennootschap failliet gaat en de aanmerkelijkbelanghouder geen middelen (meer) heeft om zijn schuld af te lossen. De vordering op de aanmerkelijkbelanghouder maakt in een dergelijk geval onderdeel uit van het vermogen van de vennootschap dat tot uiting kan komen in de liquidatie-uitkering als gevolg van het faillissement. Wanneer de aanmerkelijkbelanghouder zijn schuld niet kan terugbetalen, ontstaat belastingafstel. Door de heffing over een onttrekking in de vorm van een lening te vervroegen, wordt dit in beginsel voorkomen.

5.1. Arbeidsintensieve discussies

In de praktijk worden veelvuldig discussies gevoerd tussen belastingplichtige en de inspecteur over leningen van de vennootschap aan de aanmerkelijkbelanghouder. Daarbij kan de vraag spelen of en in hoeverre daadwerkelijk sprake is van een lening of dat de lening een verkapte (fiscale) winstuitdeling is. Dit laatste doet zich volgens de jurisprudentie voor als uit de feiten en omstandigheden volgt dat de lening niet kan of zal worden afgelost en dat de vennootschap en de aandeelhouder zich daarvan bewust waren of hadden moeten zijn.⁵ Indien de inspecteur het standpunt inneemt dat sprake is van een verkapte winstuitdeling, dan rust op hem de bewijslast om dit aannemelijk te maken. Beoordeling van deze situaties vergen veel toezichtscapaciteit van de Belastingdienst. Met de voorgestelde maatregel hoeven deze discussies over schuldverhoudingen van meer dan € 500.000 niet langer te worden gevoerd.

Voor zowel schulden tot en met een bedrag van € 500.000 als daarboven blijft de bestaande jurisprudentie over geldleningen onverkort van toepassing. Dat geldt eveneens voor eigenwoningsschulden. Het is niet de bedoeling van deze voorgestelde maatregel om daar een wijziging in aan te brengen. Mocht zowel sprake zijn van een verkapte winstuitdeling als van een bovenmatige

⁴ Zie CPB Policybrief 2017/12, Eens gekozen, blijft gekozen/Winst in de bv vaak niet uitgekeerd, p 13 e.v.

⁵ Zie onder meer HR 29 oktober 2004, ECLI:HR:2004:AR4761.

schuld, dan wordt met een eveneens in het wetsvoorstel opgenomen maatregel voorkomen dat tweemaal wordt geheven over dezelfde schuld.

De Belastingdienst sluit in de praktijk vaak een vaststellingsovereenkomst (vso) met een belastingplichtige over het afbouwen van te hoge schulden aan diens vennootschappen. Bij het sluiten van een vso gaat de Belastingdienst altijd uit van op dat moment geldende wetgeving, beleid en jurisprudentie. In de praktijk is sprake van een grote diversiteit van situaties waarover vso's worden gesloten, waarbij over verschillende aspecten van de lening zoals een aflossingsschema en de bepaling van een zakelijk rentepercentage maatwerkafspraken worden gemaakt. Bij het afsluiten van de vso wordt meestal ook invulling gegeven aan de jurisprudentie over terugbetalingscapaciteit van de aandeelhouder. Het is gebruikelijk dat in een vso wordt opgenomen dat deze komt te vervallen wanneer gedurende de looptijd van de vso sprake is van een relevante wetswijziging voor de aanmerkelijkbelanghouder.⁶

De vso's die zien op een totaal aan schulden van minder dan € 500.000 komen niet te vervallen. Het wetsvoorstel maakt immers geen inbreuk op de huidige jurisprudentie die ten grondslag ligt aan die vso's, waardoor dit wetsvoorstel in die situatie voor de aanmerkelijkbelanghouders niet leidt tot een voor die vso's relevante wetswijziging. Voor vso's die zien op een totaal van schulden van meer dan € 500.000 ligt dit minder duidelijk en is dit afhankelijk van de gemaakte afspraken.

6. Contouren van de voorgestelde maatregel

De ambitie om belastinguitstel en –afstel tegen te gaan geeft het kabinet aanleiding om met de in het wetsvoorstel opgenomen maatregel het excessief lenen van de eigen vennootschap aan banden te leggen. Hierna wordt ingegaan op het fictief reguliere voordeel, de onder de voorgestelde maatregel vallende groep belastingplichtigen, de relevante schulden, het maximumbedrag en de datum van inwerkingtreding.

6.1. Het fictief reguliere voordeel

Indien de totale som van de relevante schulden meer dan € 500.000 bedraagt, dan wordt dat meerdere op grond van de voorgestelde maatregel als inkomen uit aanmerkelijk belang in aanmerking genomen. Dit zogenoemde bovenmatige deel van de schulden wordt vastgesteld aan het einde van het kalenderjaar en wordt het fictief reguliere voordeel genoemd. Met de maatregel wordt voor de belastingheffing – in de structurele situatie - aangesloten bij het moment waarop de belastingplichtige aanmerkelijkbelanghouder of de met hem verbonden personen feitelijk over de gelden beschikken. Hiermee wordt belastinguitstel en -afstel over deze gelden voorkomen.

De voorgestelde maatregel heeft alleen gevolgen voor de bepaling van het inkomen uit aanmerkelijk belang van de inkomstenbelasting. Dit betekent onder andere dat de maatregel niet doorwerkt naar de overige fiscale wet- en regelgeving, zoals box 1 en box 3 van de inkomstenbelasting, de dividendbelasting en de vennootschapsbelasting. Deze fictie heeft ook geen civielrechtelijke betekenis.

⁶ Besluit Fiscaal Bestuursrecht, §26, zestiende lid, onderdeel g.

Dit houdt in dat, ondanks de kwalificatie van de lening als inkomen voor de toepassing van box 2, de lening civielrechtelijk blijft bestaan en dus de rente- en aflossingsverplichtingen van kracht blijven. Voor de vennootschap (schuldeiser) betekent dit dat de waardering van de vordering op de aandeelhouder (schuldenaar) op de fiscale balans als gevolg van deze maatregel geen wijziging ondergaat en dat de vennootschap periodiek ook over het voor de aanmerkelijkbelanghouder bovenmatige deel van de lening rente ontvangt en moet verantwoorden in haar resultatenrekening.⁷ Voor de aanmerkelijkbelanghouder heeft het tot gevolg dat hij rente verschuldigd blijft. Ingeval de schuld in box 3 valt, verlaagt de schuld de rendementsgrondslag voor het inkomen uit sparen en beleggen. Door de fictie te beperken tot de aanmerkelijkbelangregeling wordt de uitvoeringslast voor zowel de belastingplichtigen als voor de Belastingdienst zo gering mogelijk gehouden.

Om te voorkomen dat de maatregel bij inwerkingtreding leidt tot dubbele heffing, wordt voorgesteld voor het bedrag van de fictief reguliere voordelen waarover inkomstenbelasting is verschuldigd in het jaar 2022, ten tijde van de vervreemding van het aanmerkelijk belang een korting op het vervreemdingsvoordeel uit aanmerkelijk belang toe te passen.

6.2. Groep belastingplichtigen

6.2.1. Partner

In afwijking van de systematiek van de Wet IB 2001, wordt voorgesteld de aanmerkelijkbelanghouder niet individueel maar met zijn partner gezamenlijk in de heffing te betrekken voor hun schulden boven de € 500.000 aan de vennootschap waarin een aanmerkelijk belang wordt gehouden. Voor zover de schulden van de aanmerkelijkbelanghouder of zijn partner in totaal meer dan € 500.000 bedragen, is dan sprake van een (fictief) inkomensbestanddeel dat bij de belastingplichtige en zijn partner gezamenlijk in aanmerking wordt genomen. Het is hierbij niet relevant of de schulden zijn aangegaan door de belastingplichtige of door zijn partner en of de schulden behoren tot het individuele vermogen van de belastingplichtige of van zijn partner. Ook is niet relevant of de partner zelf ook aanmerkelijkbelanghouder is. In alle gevallen geldt voor de aanmerkelijkbelanghouder en zijn partner in totaal derhalve eenmaal een buiten de heffing blijvend bedrag van € 500.000.

Voor deze systematiek is gekozen om te voorkomen dat de grondslag van de maatregel wordt uitgehold door naast een lening aan de aanmerkelijkbelanghouder een additionele lening aan de partner te verstrekken.

6.2.2. Verbonden personen

Naast op de schulden van de aanmerkelijkbelanghouder of zijn partner aan de eigen vennootschap, is de voorgestelde maatregel ook van toepassing op schulden die met de aanmerkelijkbelanghouder verbonden personen hebben aan de vennootschap van de aanmerkelijkbelanghouder. Het

⁷ Ook artikel 8 Wet Vpb 1969 en artikel 3.8 Wet IB 2001 blijven van toepassing op de vordering. Wanneer geen of een onzakelijke rente is overeengekomen vanwege aandeelhoudersmotieven, dient een zakelijke rente in aanmerking te worden genomen.

bovenmatige deel van deze schulden wordt voor de toepassing van de voorgestelde regeling toegerekend aan de aanmerkelijkbelanghouder. Onder met de belastingplichtige verbonden persoon wordt in dit verband verstaan: de bloed- of aanverwanten in de rechte lijn van de aanmerkelijkbelanghouder of van zijn partner. Deze toerekening geldt alleen als het een schuld van een verbonden persoon betreft aan een vennootschap waarin de belastingplichtige wel een aanmerkelijk belang heeft, maar de verbonden persoon niet. Zonder deze toerekening kan de grondslag van de maatregel worden uitgehold door naast een lening aan de aanmerkelijkbelanghouder een additionele lening aan de verbonden persoon te verstrekken. Ingeval de verbonden persoon wel een aanmerkelijk belang heeft in de vennootschap, dan is de maatregel van toepassing op de verbonden persoon zelf, voor zover de schuld hoger is dan € 500.000.

6.3. Schulden

Alle typen leningen vallen onder de regeling ter bepaling van het totaalbedrag aan schulden. Gelet op het doel van de regeling (het tegengaan van belastinguitstel en –afstel) is het onderscheid in verschillende typen leningen en de aanwending van de geleende gelden niet relevant. Zowel in het geval van een lening die is aangegaan onder zakelijke voorwaarden waarbij bijvoorbeeld voldoende zekerheden zijn gesteld als in het geval van een lening die is aangegaan onder onzakelijke voorwaarden beschikt de aanmerkelijkbelanghouder over de geleende gelden. De aanmerkelijkbelanghouder kan over deze gelden van de vennootschap beschikken omdat hij aandeelhouder is van deze vennootschap. Door de sterke invloed van het aandeelhouderschap geniet de aanmerkelijkbelanghouder een voordeel door gelden te kunnen onttrekken in de vorm van een lening. De juridische terugbetalingsverplichting doet hier niet aan af. Het maken van een dergelijk onderscheid tussen leningen is bovendien dusdanig complicerend in de uitvoering voor de Belastingdienst, dat het zeer problematisch is dit onderscheid in leningen te handhaven en controleren. Met het oog op de hiervoor genoemde achtergronden van de voorgestelde maatregel en de uitvoerbaarheid door de Belastingdienst wordt daarom geen tegenbewijsmogelijkheid opgenomen.

Om te voorkomen dat de maatregel eenvoudig omzeild kan worden, vallen ook schulden die zodanig zijn vormgegeven dat niet van een letterlijke maar wel van een feitelijke samenhang met regulier aangegane leningen kan worden gesproken, onder de reikwijdte van de maatregel. Zo worden het doorlenen van door andere personen van de vennootschap van de aanmerkelijkbelanghouder geleende gelden aan de aanmerkelijkbelanghouder en garantstellingen door de vennootschap onder het toepassingsbereik van de maatregel geschaard. Dit wordt nader toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij het fictief reguliere voordeel.

Voor de toepassing van de maatregel worden vorderingen en rechten op de vennootschap niet gesaldeerd met schulden aan de vennootschap. De maatregel heeft immers als doel bovenmatige leningen te ontmoedigen en daarbij is het niet relevant wat een aanmerkelijkbelanghouder aan vorderingen heeft.

Een schuld wordt voor de toepassing van deze regeling niet als schuld in aanmerking genomen als deze kwalificeert als eigenwoningschuld voor de eigenwoningregeling van box 1, voor zover ter zake van die schulden een recht van hypotheek is verstrekt als bedoeld in Boek 3, titel 9, van het Burgerlijk Wetboek. Alleen voor op 31 december 2021 bestaande eigenwoningschulden geldt de laatstgenoemde voorwaarde niet.

Als de eigenwoningschuld zonder een dergelijke aanvullende voorwaarde structureel zou worden uitgezonderd van toepassing van de maatregel, kan de aanmerkelijkbelanghouder ook in de structurele situatie op een later moment met dezelfde woning nogmaals een lening ter grootte van de waarde aantrekken. Zo zou de aanmerkelijkbelanghouder een eigenwoningschuld bij zijn vennootschap kunnen aangaan om een eigen woning aan te schaffen. Vervolgens kan de aanmerkelijkbelanghouder de met die lening aangeschafte woning als onderpand geven aan (bijvoorbeeld) een bank. Het vermogensbestanddeel kan dan in sommige gevallen gebruikt worden voor herfinanciering van een consumptieve behoefte. Deze situatie is meermaals gesignaleerd door de Belastingdienst en wordt in het kader van de doelstelling van de maatregel, bovenmatige schulden voorkomen, tegengegaan door het stellen van een voorwaarde van een hypotheekrecht.

Als de eigen woning tot zekerheid dient van (bijvoorbeeld) de bank bestaat bovendien een reëler risico dat de aanmerkelijkbelanghouder zijn schuld aan de vennootschap niet kan terugbetalen, hetgeen weer tot belastingafstel leidt. Een dergelijke situatie acht het kabinet onwenselijk. Dit staat immers op gespannen voet met de gedachten achter de maatregel.

In het kader van het sluiten van een vso stelt de Belastingdienst doorgaans dat een dergelijke eigenwoningschuld moet worden geseceerd met het recht van hypotheek. De bestaande praktijk voor eigenwoningschulden bij de eigen vennootschap wordt op deze wijze gecodificeerd, hetgeen leidt tot minder discussies over verkapte winstuitdelingen met betrekking tot deze schulden.

6.4. Maximumbedrag

Om het bovenmatige deel van een schuld te bepalen, geldt de kwantitatieve grens van € 500.000. Het komt voor dat een aanmerkelijkbelanghouder geld leent van meerdere vennootschappen waarin hij een aanmerkelijk belang heeft. Voor de toepassing van deze maatregel worden deze leningen bij elkaar opgeteld. De totale omvang van de schulden wordt dus vanuit de positie van de natuurlijke persoon beoordeeld waarbij voor de heffing wordt aangesloten bij de omvang van de schulden boven de € 500.000. Door het maximumbedrag van € 500.000 te verhogen met de eerdere fictieve reguliere voordelen waarover inkomstenbelasting is voldaan, wordt voorkomen dat jaarlijks vanwege hetzelfde bovenmatige gedeelte van de schulden een fictief regulier voordeel in de belastingheffing wordt betrokken.

In paragraaf 6.2.1. is reeds ingegaan op de wijze waarop de aanmerkelijkbelanghouder tezamen met zijn partner belastingplichtig is voor bovenmatige schulden. Vanuit deze gedachte wordt in dit wetsvoorstel voorgesteld dat ook het maximumbedrag van € 500.000 of het bedrag na verhoging gaat gelden voor de aanmerkelijkbelanghouder en zijn partner gezamenlijk.

6.5. Inwerkingtreding

Voorgesteld wordt de wet in werking te laten treden per 1 januari 2022. Als peildatum geldt 31 december, waardoor het fictief reguliere voordeel in het jaar van inwerkingtreding per 31 december 2022 als inkomen uit aanmerkelijk belang in de heffing wordt betrokken en – uitgaande van het ingevolge het Belastingplan 2019 vanaf 1 januari 2021 geldende box 2-tarief – wordt belast tegen een tarief van 26,9%. Deze datum van inwerkingtreding biedt aanmerkelijkbelanghouders tot 31 december 2022 de mogelijkheid om hun schuldenpositie terug te brengen tot ten hoogste € 500.000. Bovendien kan de aanmerkelijkbelanghouder in de periode tot de inwerkingtreding rekening houden met de tariefsaanpassingen in box 2 vanaf 2020.

7. Internationale aspecten

Bij emigratie van een aanmerkelijkbelanghouder wordt een conserverende aanslag opgelegd waarvoor in beginsel uitstel van betaling wordt verleend. Als de geëmigreerde aandeelhouder vervolgens een regulier of vervreemdingsvoordeel geniet wordt het uitstel van betaling in zoverre ingetrokken. Op grond van dit wetsvoorstel wordt het uitstel van betaling ook ingetrokken voor zover de bovenmatige schulden toenemen na emigratie van de aanmerkelijkbelanghouder.

Indien een aanmerkelijkbelanghouder in Nederland gaat wonen, wordt hij als binnenlands belastingplichtige in de heffing betrokken. Om de immigratie zo min mogelijk te belemmeren wordt voorgesteld dat het maximumbedrag wordt gesteld op het (nominale) bedrag van de op het tijdstip van de immigratie aanwezige schulden van de belastingplichtige, doch ten minste op het reguliere maximumbedrag van € 500.000. Op deze wijze worden in het buitenland als lening onttrokken gelden niet in de Nederlandse heffing betrokken.

Indien een natuurlijk persoon die niet in Nederland woont een aanmerkelijk belang heeft in een in Nederland gevestigde vennootschap, is sprake van buitenlandse belastingplicht. In beginsel is de maatregel van het fictief regulier voordeel dan ook van toepassing. Of dat heffingsrecht kan worden geëffectueerd, is afhankelijk van het verdrag ter voorkoming van dubbele belasting dat al dan niet met de woonstaat van de aanmerkelijkbelanghouder is gesloten.

8. EU-aspecten

Vanuit EU-perspectief is het niet toegestaan en los daarvan ook onwenselijk Europese ingezetenen te beperken in hun verkeersvrijheden. Het Europese recht schrijft voor dat geen ongerechtvaardigde belemmeringen opgelegd mogen worden wanneer gebruik wordt gemaakt van (onder meer) het vrije verkeer van personen en vestiging.

Bij immigratie en emigratie mag dus geen fiscaalrechtelijke barrière worden opgeworpen. Dit zou zich kunnen voordoen wanneer een niet in Nederland woonachtige aanmerkelijkbelanghouder met een hoge schuld aan zijn vennootschap immigrereert. Om dit te voorkomen wordt voorgesteld bij immigratie het maximumbedrag waarbij nog geen heffing plaatsvindt ten minste te stellen op het totaalbedrag

van de schulden van de aanmerkelijkbelanghouder aan zijn vennootschap bij immigratie. Het doet hierbij niet ter zake of de vennootschap vóór de immigratie in Nederland was gevestigd.

Bij emigratie zal worden aangesloten bij de werking van de conserverende aanslag. Op het moment dat een aanmerkelijkbelanghouder emigreert, wordt het vervreemdingsvoordeel van zijn aanmerkelijk belang via een conserverende aanslag in de heffing betrokken en wordt in beginsel uitstel van betaling verleend.

9. Budgettaire effecten

Aanmerkelijkbelanghouders zullen naar verwachting een deel van de winstreserves al in 2019 inzetten om bovenmatige schulden terug te brengen tot ten hoogste € 500.000, omdat het box 2-tarief in 2019 nog 25% bedraagt. Daarna wordt het box 2-tarief stapsgewijs verhoogd naar 26,9%. De anticipatie-effecten en het voorkomen van belastingafstel leiden samen tot een geschatte jaarlijkse lastenrelevante opbrengst van € 35 miljoen vanaf 2019 (tabel Z). De raming en tabel met budgettaire effecten wordt nader uitgelegd in de als bijlage bij deze memorie opgenomen ramingstoelichtingen bij het wetsvoorstel. Het eenmalige anticipatie-effect van de maatregel is geraamd op € 1,35 miljard in 2019. Vervolgens zal er in de toekomst een negatief kaseffect zijn.

In de budgettaire raming is bij de groep aanmerkelijkbelanghouders gekeken naar de bezittingen en eventuele aanspraken op vrij uitkeerbare winstreserves om de bovenmatige schulden mee af te lossen. Deze groep had in 2016 in totaal € 14,7 miljard aan box 3-bezittingen en aanspraak op vrij uitkeerbare winstreserves.

De overige circa 97% van de aanmerkelijkbelanghouders ondervindt geen directe gevolgen van dit wetsvoorstel. Wel heeft de maatregel ook voor deze groep naar verwachting een preventieve werking in die zin dat ook deze aanmerkelijkbelanghouders zullen willen voorkomen dat ze door het aangaan van nieuwe schulden onder de voorgestelde maatregel komen te vallen.

Tabel Z: Budgettaire effecten, +=saldoverbeterend (miljoen euro's)

Jaar	2019	2020	2021	struc (2040)
Kasbasis	1353	-26	-28	12
Transactiebasis	35	35	35	35

10. Gevolgen voor bedrijfsleven en burger

11. Uitvoeringsaspecten

12. Advies en consultatie

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I

Artikel I, onderdeel A (artikel 4.13 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Het voorgestelde artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, Wet IB 2001 regelt in samenhang met de aanhef van genoemd artikel 4.13, eerste lid, dat ook het bovenmatige deel van schulden die de belastingplichtige, zijn partner of de belastingplichtige tezamen met zijn partner, rechtens dan wel in feite direct of indirect heeft bij een of meer vennootschappen waarin de belastingplichtige een aanmerkelijk belang heeft aan het einde van het kalenderjaar (aan te duiden als een fictief regulier voordeel) in aanmerking wordt genomen als regulier voordeel als bedoeld in artikel 4.12, onderdeel a, Wet IB 2001. De maatregel leidt tot een aanvulling op de opsomming van in box 2 als reguliere voordelen in aanmerking te nemen voordelen. Elementen van de opgenomen definitie van fictief regulier voordeel zijn: (i) bovenmatig deel, (ii) schulden, (iii) rechtens dan wel in feite direct of indirect, (iv) belastingplichtigen met een aanmerkelijk belang en (v) vennootschappen.

(i) Bovenmatig deel

Onder een bovenmatig deel dient voor de toepassing van genoemd artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, in beginsel te worden verstaan: alle schulden voor zover deze (al dan niet gezamenlijk) meer bedragen dan € 500.000. Deze definitie is opgenomen in het eerste lid van het voorgestelde artikel 4.14a Wet IB 2001 en wordt nader toegelicht bij de toelichting op die bepaling.

(ii) Schulden

Op grond van het voorgestelde artikel 4.14a, derde lid, Wet IB 2001 wordt voor de toepassing van genoemd artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, onder schulden verstaan: alle civielrechtelijke schuldverhoudingen en verplichtingen aan het einde van het kalenderjaar op basis van de nominale waarde. Dit dient materieel te worden opgevat en omvat onder meer geldleningen en rekening-courantschulden, inclusief de daarop bijgeschreven rente.

Ook eigenwoningsschulden vallen in beginsel onder het begrip schulden. Op grond van het voorgestelde artikel 4.14a, vierde lid, Wet IB 2001 worden eigenwoningsschulden echter onder bepaalde voorwaarden uitgezonderd (zie de toelichting op artikel 4.14a Wet IB 2001).

(iii) Rechtens dan wel in feite direct of indirect

Met de bewoording '*rechtens dan wel in feite direct of indirect*' is aangesloten bij de vormgeving van en gedachte achter artikel 3.92, eerste lid, onderdeel a, Wet IB 2001 en artikel 10a, eerste lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (Wet Vpb 1969). De zinsnede is onder meer opgenomen om ook zogenoemde 'back-to-back'-situaties, waarbij de schulden zodanig worden gestructureerd dat niet van een letterlijke maar wel van een feitelijke samenhang kan worden gesproken, onder de reikwijdte van de bepaling te brengen. Daarbij kan worden gedacht aan de situatie waarbij de vennootschap gelden leent aan de broer van de aanmerkelijkbelanghouder die de gelden doorleent aan de aanmerkelijkbelanghouder. Verder kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het inlenen door een belastingplichtige bij een bank, waarbij de vennootschap waarin het aanmerkelijk belang wordt gehouden zich op alle punten garant stelt voor de door de schuldenaar aangegane verplichtingen. Naar analogie van de strekking van *rechtens dan wel in feite direct of indirect* voor de toepassing van artikel 10a Wet Vpb 1969, valt een dergelijke garantstelling ook onder de reikwijdte van de maatregel wanneer door de garantstelling door de vennootschap de belastingplichtige in staat is de schuld bij de bank aan te gaan. Wanneer de garantstelling uitsluitend leidt tot gunstigere voorwaarden voor de schuld van de belastingplichtige, zoals een lagere rente, dan valt de lening niet onder de maatregel. In dat geval kan de belastingplichtige ook "op eigen kracht" de lening aangaan bij een bank.

(iv) Belastingplichtigen met een aanmerkelijk belang

Het gaat om schulden aan een vennootschap waarin de belastingplichtige, zijn partner of de belastingplichtigen tezamen met zijn partner een aanmerkelijk belang heeft. Van een belastingplichtige met een aanmerkelijk belang is zowel sprake bij belastingplichtigen met een regulier aanmerkelijk belang op grond van artikel 4.6 Wet IB 2001 als bij belastingplichtigen met andersoortige aanmerkelijk belangen als bedoeld in afdeling 4.3 Wet IB 2001.

De schulden van de aanmerkelijkbelanghouder, de schulden van zijn partner en de schulden van de belastingplichtige samen met zijn partner aan de vennootschap worden tezamen in aanmerking genomen. Het is hierbij niet relevant of de schuld is aangegaan door de belastingplichtige dan wel door zijn partner en of deze behoort tot het individuele vermogen van de belastingplichtige dan wel van zijn partner. Om te voorkomen dat schulden in een kalenderjaar tweemaal in aanmerking worden genomen – eenmaal bij de belastingplichtige en eenmaal bij de partner (als belastingplichtige) - wordt in het voorgestelde artikel 4.14a, tweede lid, eerste zin, Wet IB 2001 bepaald dat schulden in een kalenderjaar slechts eenmaal in aanmerking worden genomen bij de belastingplichtige en zijn partner tezamen.

Omdat ook bij een fictief regulier voordeel sprake is van inkomen uit aanmerkelijk belang, is sprake van een gemeenschappelijk inkomensbestanddeel als bedoeld in artikel 2.17 Wet IB 2001. Het

is derhalve aan de belastingplichtige en zijn partner om te kiezen aan wie het fictief reguliere voordeel in de aangifte wordt toegerekend. Indien geen keuze wordt gemaakt, geldt dat het inkomen bij de belastingplichtige en zijn partner voor de helft opkomt.

(v) Vennootschappen

De term 'vennootschap' omvat alle rechtsvormen waarin een aanmerkelijk belang op grond van hoofdstuk 4 Wet IB 2001 kan worden gehouden.

De overige wijzigingen die met betrekking tot artikel 4.13 Wet IB 2001 worden voorgesteld, betreffen redactionele aanpassingen, waarmee de tekst in overeenstemming wordt gebracht met de Aanwijzingen voor de regelgeving.

Artikel I, onderdeel B (artikelen 4.14a tot en met 4.14c van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Ingevolge artikel I, onderdeel B, worden drie artikelen in de Wet IB 2001 ingevoegd, die hieronder per artikel (en deels per artikellid) worden toegelicht.

Artikel 4.14a Wet IB 2001

Het voorgestelde artikel 4.14a Wet IB 2001 bepaalt de omvang van het fictief reguliere voordeel, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, Wet IB 2001.

Eerste lid

In het eerste lid van genoemd artikel 4.14a wordt geregeld wat voor de toepassing van genoemd artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, wordt verstaan onder het bovenmatige deel van schulden. Alle schulden die vallen onder de reikwijdte van genoemd artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, worden bij elkaar opgeteld. Voor zover de totale som van die schulden meer bedraagt dan het voorgestelde maximumbedrag van € 500.000, is in beginsel (afgezien van de hierna toegelichte uitzonderingen) sprake van een bovenmatig deel van schulden en daarmee van een fictief regulier voordeel.

Van een fictief regulier voordeel is zoals gezegd sprake wanneer het totaal van de schulden aan eigen vennootschappen € 500.000 overschrijdt. Dit wil niet zeggen dat schulden tot € 500.000 niet langer tot een belastbaar feit kunnen leiden. De bestaande jurisprudentie over onder andere de verkapte winstuitdeling ter zake van leningen blijft onverminderd van kracht. Om dubbele heffing te

voorkomen is in het voorgestelde artikel 4.14b, vierde lid, Wet IB 2001 een flankerende maatregel op dit punt opgenomen (zie de toelichting op het voorgestelde artikel 4.14b Wet IB 2001).

Tweede lid

Zoals is toegelicht in de toelichting bij het voorgestelde artikel 4.13 Wet IB 2001, wordt in het tweede lid, eerste zin, van het voorgestelde artikel 4.14a Wet IB 2001 geregeld dat de schulden van de aanmerkelijkbelanghouder, de schulden van zijn partner en de schulden van de belastingplichtige samen met zijn partner in een kalenderjaar slechts eenmaal in aanmerking worden genomen. Zonder deze bepaling zouden deze schulden op grond van de tekst van genoemd artikel 4.13 onder omstandigheden in een kalenderjaar tweemaal in aanmerking worden genomen, namelijk eenmaal bij de belastingplichtige en eenmaal bij de partner (als belastingplichtige).

Zoals uiteengezet in paragraaf 6.2.1 van het algemeen deel van deze memorie is ervoor gekozen het maximumbedrag gezamenlijk te laten gelden voor de belastingplichtige en zijn partner. Dit is geregeld in het tweede lid, tweede zin, van genoemd artikel 4.14a.

Voorbeeld 1

De heer X en mevrouw Y zijn gehuwd. Tot het vermogen van de heer X en mevrouw Y behoren de aandelen in bv Z. De heer X heeft een schuld aan bv Z van € 600.000. Mevrouw Y heeft een schuld aan bv Z van € 700.000. Het totaal aan schulden aan bv Z bedraagt derhalve € 1.300.000. Het bovenmatige gedeelte van de schulden, bedraagt na aftrek van het maximumbedrag van € 500.000, dat voor de heer X en mevrouw Y gezamenlijk geldt, € 800.000. Laatstgenoemd bedrag vormt een gemeenschappelijk inkomensbestanddeel als bedoeld in artikel 2.17 Wet IB 2001 en kan derhalve in de onderlinge verhouding die de heer X en mevrouw Y kiezen worden toegerekend.

Derde lid

Het derde lid van het voorgestelde artikel 4.14a Wet IB 2001 regelt wat voor de toepassing van het eerste lid van die bepaling onder schulden wordt verstaan. Het gaat om alle civielrechtelijke schuldverhoudingen en verplichtingen aan het einde van het kalenderjaar op basis van de nominale waarde. Door het einde van het kalenderjaar als peildatum te nemen, heeft de belastingplichtige bij het ingaan van de regeling per 1 januari 2022 nog praktisch een jaar de tijd om zijn schulden te verminderen. Zo heeft de belastingplichtige de mogelijkheid een keuze te maken of hij de vennootschap dividend laat uitkeren waarmee de belastingplichtige zijn schuld aflost (in welk geval een regulier voordeel ontstaat), de vennootschap de schuld laat kwijtschelden (in welk geval eveneens

een regulier voordeel ontstaat) of onder de reikwijdte van de maatregel wil gaan vallen (in welk geval een fictief regulier voordeel in aanmerking wordt genomen).

Vierde lid

Het vierde lid van het voorgestelde artikel 4.14a Wet IB 2001 regelt dat een eigenwoningschuld onder bepaalde voorwaarden buiten aanmerking blijft bij de toepassing van de maatregel. De definitie van het begrip eigenwoningschuld is opgenomen in artikel 3.119a Wet IB 2001. Ingevolge artikel 10bis.9 Wet IB 2001 vallen ook bestaande eigenwoningschulden als bedoeld in artikel 10bis.1 Wet IB 2001 hieronder.

Voor de toepassing van de voorgestelde maatregel wordt zoals gezegd een aanvullende eis gesteld voor het buiten beschouwing laten van de eigenwoningschuld. Afgezien van het hierna toegelichte overgangsrecht (zie de toelichting op het voorgestelde artikel 10a.21 Wet IB 2001) voor op 31 december 2021 bestaande eigenwoningschulden, blijven eigenwoningschulden alleen buiten beschouwing voor zover ter zake van die schulden een recht van hypotheek is verstrekt als bedoeld in Boek 3, titel 9, van het Burgerlijk Wetboek.

Met de woorden *voor zover* wordt bewerkstelligd dat wanneer slechts voor een gedeelte van de lening het recht van hypotheek wordt verstrekt, eenzelfde gedeelte van de lening wordt uitgezonderd van toepassing van de maatregel. Dat het recht van hypotheek moet worden verstrekt *ten aanzien van deze schulden* geeft aan dat het recht van hypotheek moet worden verstrekt aan de eigen vennootschap.

Na het verstrijken van de periode waarvoor de regeling ter zake van de aftrekbare kosten met betrekking tot een eigen woning geldt (maximaal 30 jaar), verliest de schuld het karakter van een *eigenwoningschuld*. Wanneer dit zich voordoet, wordt de schuld niet langer buiten aanmerking gelaten bij de toepassing van de maatregel.

Artikel 4.14b Wet IB 2001

Het voorgestelde artikel 4.14b, eerste lid, Wet IB 2001 bevat een aanvulling op de in het voorgestelde artikel 4.14a, eerste lid, Wet IB 2001 opgenomen hoofdregel voor de bepaling van het zogenoemde maximumbedrag (het bedrag aan schulden waarbij de regeling voor het fictief reguliere voordeel nog niet van toepassing is). Het maximumbedrag wordt ingevolge het voorgestelde artikel 4.14b, eerste lid, Wet IB 2001 verhoogd met de in een eerder jaar als fictief regulier voordeel in aanmerking genomen bedragen. Daarbij geldt als voorwaarde dat de in een eerder jaar als fictief regulier voordeel in aanmerking genomen bedragen, bedoeld in artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, of op grond van een naar aard en strekking daarmee vergelijkbare buitenlandse regeling, in de heffing zijn betrokken. Een belastingplichtige die destijds door de werking van een belastingverdrag ter zake

van die voordelen niet in de Nederlandse heffing is betrokken, maar die ter zake van die voordelen ook niet in het buitenland in de heffing is betrokken, kan derhalve geen aanspraak maken op een verhoogd maximumbedrag. Deze belastingplichtige wordt namelijk niet geconfronteerd met dubbele heffing over zijn bovenmatige deel aan schulden. Er is dan ook geen reden om het maximumbedrag te verhogen.

Voorbeeld 2, verhogen maximumbedrag

Belastingplichtige X heeft in belastingjaar 1 € 700.000 aan schulden aan vennootschappen waarin hij een aanmerkelijk belang houdt. Op grond van het voorgestelde artikel 4.14a, eerste lid, Wet IB 2001 is dan sprake van een bovenmatig deel van de schulden van € 200.000 (€ 700.000 -/- € 500.000) waarover X inkomstenbelasting in box 2 is verschuldigd. In belastingjaar 2 heeft X, als gevolg van de toepassing van het voorgestelde artikel 4.14b, eerste lid, Wet IB 2001, een maximumbedrag van € 700.000 (€ 500.000 + € 200.000).

Voorbeeld 3, verhogen maximumbedrag en verhogen schulden

Belastingplichtige X heeft in belastingjaar 1 € 700.000 aan schulden aan vennootschappen waarin hij een aanmerkelijk belang houdt. Het bovenmatige deel van zijn schulden in belastingjaar 1 bedraagt € 200.000. In belastingjaar 2 heeft X in beginsel, als gevolg van de toepassing van het voorgestelde artikel 4.14b, eerste lid, Wet IB 2001 een maximumbedrag van € 700.000. Vervolgens verhoogt X zijn schulden met € 300.000 tot in totaal € 1.000.000 in belastingjaar 2. Het bovenmatige deel van zijn schulden in belastingjaar 2 bedraagt € 300.000 (€ 1.000.000 -/- € 700.000). In belastingjaar 3 heeft X in beginsel, als gevolg van toepassing van genoemd artikel 4.14b, eerste lid, een maximumbedrag van € 1.000.000.

Tweede lid

Het tweede lid van genoemd artikel 4.14b rekent het bovenmatige deel van de schulden van verbonden personen van de belastingplichtige toe aan de belastingplichtige als de verbonden persoon zelf geen aanmerkelijk belang houdt in die vennootschap. Onder een met de belastingplichtige verbonden persoon wordt in dit kader verstaan: een bloed- of aanverwant in de rechte lijn van de belastingplichtige of van zijn partner. Omdat de toerekening ziet op het bovenmatige deel van de schulden, wordt de eerste € 500.000 van de schulden niet toegerekend. Deze toerekening geldt alleen als het een schuld van een verbonden persoon betreft aan een vennootschap waarin de belastingplichtige wel een aanmerkelijk belang heeft, maar de verbonden persoon niet. Ingeval de verbonden persoon wel een aanmerkelijk belang heeft in de vennootschap, dan is de regeling van het fictief reguliere voordeel van toepassing op de verbonden persoon zelf.

Door de toerekening van het bovenmatige deel van de schulden is bij de aanmerkelijkbelanghouder sprake van een fictief regulier voordeel. Het maximumbedrag wordt daarna dan ook bij de aanmerkelijkbelanghouder verhoogd op basis van het eerste lid van genoemd artikel 4.14b.

Voorbeeld 4

X heeft een dochter (Y) en bezit alle aandelen in bv Z. Bv Z leent € 700.000 aan Y. Y heeft geen aanmerkelijk belang in bv Z, waardoor bij Y geen fictief regulier voordeel in aanmerking kan worden genomen. Op basis van het voorgestelde artikel 4.14b, tweede lid, Wet IB 2001 wordt het bovenmatige deel van de schuld die Y heeft aan bv Z als fictief regulier voordeel in de heffing betrokken bij X. Bij X wordt (ervan uitgaande dat X zelf geen schulden heeft aan bv Z) een fictief regulier voordeel in de heffing betrokken van € 200.000. Het maximumbedrag van X wordt na het in aanmerking genomen fictief reguliere voordeel verhoogd met € 200.000 tot een bedrag van € 700.000.

Voorbeeld 5

X heeft een dochter (Y) en houdt alle aandelen in holding bv A. Bv A houdt alle aandelen in de werkmaatschappij bv W. Y neemt in privé de aandelen in bv W over van bv A voor € 700.000. Dit bedrag wordt schuldig gebleven. Dit leidt ertoe dat Y een schuld heeft aan bv A. Y heeft zelf geen aanmerkelijk belang in bv A, maar haar vader X heeft wel een aanmerkelijk belang in bv A. Bij X wordt daardoor het bovenmatige deel van de schuld van Y als een fictief regulier voordeel van € 200.000 in de heffing betrokken, vanwege de schuld die Y (verbonden persoon van X) heeft aan bv A. Het maximumbedrag van X wordt na het in aanmerking genomen fictief reguliere voordeel verhoogd met € 200.000 tot een bedrag van € 700.000.

Derde lid

Het derde lid van genoemd artikel 4.14b voorkomt dubbele toerekening van het bovenmatige deel van de schulden als gevolg van de toerekening op basis van het tweede lid van genoemd artikel. Onder omstandigheden kan het voorkomen dat eenzelfde bovenmatig gedeelte van de schulden zowel bij de belastingplichtige als bij een andere belastingplichtige in aanmerking wordt genomen. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in de situatie waarin een verbonden persoon van twee belastingplichtigen een bovenmatige schuld heeft aan een vennootschap waarin die twee belastingplichtigen een aanmerkelijk belang hebben. Genoemd derde lid regelt dat in een dergelijk geval het bovenmatige deel van de schuld bij beiden voor gelijke delen in aanmerking wordt genomen.

Voorbeeld 6

Een zoon leent € 1.250.000 van een vennootschap waarin hij geen aanmerkelijk belang heeft, maar waarin zijn vader en grootvader wel een aanmerkelijk belang hebben. Op basis van het tweede lid van genoemd artikel 4.14b wordt het bovenmatige deel van de schuld aan de vader én aan de grootvader toegerekend, waardoor bij beiden een bovenmatig deel van de schuld in aanmerking wordt genomen van € 1.250.000 -/ - € 500.000 = € 750.000. Het derde lid van genoemd artikel 4.14b voorkomt deze dubbele toerekening, door aan vader en aan grootvader beiden de helft van het bovenmatige deel van de schuld toe te rekenen (op individueel niveau wordt dus een bovenmatig deel van € 375.000 toegerekend).

Voorbeeld 7

X en Y zijn partners en hebben een zoon (Z). Zowel X als Y houdt 50% van de aandelen in vennootschap A en beiden hebben dus een aanmerkelijk belang. Z leent € 700.000 van vennootschap A. Aangezien Z zelf geen aanmerkelijk belang heeft in vennootschap A, wordt het bovenmatige gedeelte van de schuld op basis van het tweede lid van genoemd artikel 4.14b Wet IB 2001 toegerekend aan zowel X als Y. Door toepassing van het derde lid van genoemd artikel 4.14b wordt niet € 200.000 bij zowel X als Y als bovenmatig deel in aanmerking genomen, maar € 100.000 (bij beiden). Het gezamenlijke inkomen uit aanmerkelijk belang van X en Y is € 200.000. Zij mogen dit inkomen onderling verdelen op basis van artikel 2.17 Wet IB 2001.

Vierde lid

De in het vierde lid van genoemd artikel 4.14b opgenomen uitzondering van schulden die, anders dan via de regeling van het fictief reguliere voordeel, eerder in de aanmerkelijkbelangheffing zijn betrokken, is bedoeld om dubbele heffing te voorkomen over schulden die als verkapt dividend en dus als regulier voordeel zijn aangemerkt, maar civielrechtelijk nog steeds bestaan als schulden.

Artikel 4.14c Wet IB 2001

Het voorgestelde artikel 4.14c Wet IB 2001 bepaalt de hoogte van het maximumbedrag ingeval binnenlandse belastingplicht ontstaat. Indien een belastingplichtige in Nederland gaat wonen, wordt hij als binnenlands belastingplichtige in de heffing betrokken. Om de immigratie zo min mogelijk te belemmeren regelt het eerste lid van genoemd artikel 4.14c dat het maximumbedrag wordt gesteld op het (nominale) bedrag van de op het tijdstip van de immigratie aanwezige schulden van de belastingplichtige, doch ten minste op € 500.000. Op deze wijze worden in het buitenland als lening onttrokken gelden niet in de Nederlandse heffing betrokken.

Het tweede lid van genoemd artikel 4.14c regelt dat het maximumbedrag van een voordien in Nederland woonachtige belastingplichtige, bij het (opnieuw) in Nederland gaan wonen wordt vastgesteld op het maximumbedrag dat voor hem gold op het tijdstip dat hij ophield in Nederland te wonen. Deze schulden worden bij remigratie niet opnieuw in de heffing betrokken.

Het derde lid van genoemd artikel 4.14c regelt dat het eerste lid van dat artikel niet van toepassing is, ingeval de belastingplichtige voordat hij in Nederland is komen te wonen ten aanzien van een aanmerkelijk belang als buitenlands belastingplichtige kwalificeerde. Als gevolg van hoofdstuk 7 Wet IB 2001 wordt het inkomen als gevolg van een aanmerkelijk belang in een in Nederland gevestigde vennootschap namelijk berekend volgens de regels van hoofdstuk 4 Wet IB 2001, waarin ook de regeling van het fictief reguliere voordeel is opgenomen.

Ingevolge het vierde lid van genoemd artikel 4.14c kunnen bij algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld inzake de vaststelling van het maximumbedrag voor de situaties die worden geregeld in het tweede en derde lid van dat artikel.

Artikel I, onderdeel C (artikel 4.43 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Voorgesteld wordt aan artikel 4.43 Wet IB 2001 een derde lid toe te voegen. Dat lid regelt dat het fictief reguliere voordeel, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, Wet IB 2001, wordt genoten bij het einde van het kalenderjaar.

Artikel I, onderdeel D (artikelen 10a.21 en 10a.22 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Voorgesteld wordt twee overgangsbepalingen in de Wet IB 2001 op te nemen, die hieronder per artikel worden toegelicht.

Artikel 10a.21 Wet IB 2001

Het voorgestelde artikel 10a.21 Wet IB 2001 bevat voor op 31 december 2021 bestaande eigenwoningschulden een uitzondering op de in het voorgestelde artikel 4.14a, vierde lid, Wet IB 2001 opgenomen voorwaarde dat ter zake van een eigenwoningschuld aan de vennootschap, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, Wet IB 2001, een recht van hypotheek moet zijn verstrekt als bedoeld in Boek 3, titel 9, van het Burgerlijk Wetboek om buiten beschouwing te worden gelaten bij de toepassing van de regeling van het fictief reguliere voordeel. Voorgesteld wordt om op 31 december 2021 bestaande eigenwoningschulden in de zin van de Wet IB 2001 eveneens buiten beschouwing te laten bij de bepaling van het bovenmatige deel aan schulden, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.14a, eerste lid, Wet IB 2001, ingeval niet een dergelijk recht van hypotheek tot

zekerheid van de eigenwoningschuld is verstrekt. Daarmee wordt bewerkstelligd dat de betreffende voorwaarde alleen voor nieuwe eigenwoningschulden geldt.

Artikel 10a.22 Wet IB 2001

Een vordering van de vennootschap op haar aanmerkelijkbelanghouder komt in de waarde van de aandelen in die vennootschap tot uitdrukking. Aangezien deze vordering onder omstandigheden aan de zijde van de debiteur reeds in de heffing is betrokken als fictief regulier voordeel, wordt voorgesteld dezelfde vordering niet eveneens – indirect - in de heffing te betrekken bij de vervreemding van de aandelen in die vennootschap (als onderdeel van de waarde van de aandelen) waardoor niet langer een aanmerkelijk belang wordt gehouden. Het voorgestelde artikel 10a.22 Wet IB 2001 bevat een tijdelijke vermindering van het vervreemdingsvoordeel waarmee voornoemde ‘dubbele’ heffing wordt voorkomen. Deze vervreemdingskorting geldt bij een reguliere vervreemding als bedoeld in artikel 4.12, onderdeel b, Wet IB 2001 en bij een vervreemding als bedoeld in artikel 4.16, eerste lid, onderdelen a tot en met g, i, j of k, Wet IB 2001. De vervreemdingskorting mag op grond van genoemd artikel 10a.22 niet worden toegepast bij een fictieve vervreemding in de zin van artikel 4.16, eerste lid, onderdeel h, Wet IB 2001 (de fictieve vervreemding door emigratie), omdat deze specifieke situatie is ondervangen door de voorgestelde wijziging van artikel 25 van de Invorderingswet 1990 (IW 1990).

Op het moment van vervreemding moet worden beoordeeld of de belastingplichtige na de vervreemding nog een aanmerkelijk belang houdt. Wanneer dit niet het geval is wordt de korting op het vervreemdingsvoordeel verleend.

De korting op het vervreemdingsvoordeel wordt gesteld op het in 2022 in aanmerking genomen fictief reguliere voordeel, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.13, eerste lid, onderdeel f, Wet IB 2001.

Voorbeeld 8

X houdt alle aandelen in bv Y. Hij heeft deze ooit verworven voor € 1. Eind 2022 heeft X een schuld van € 750.000 aan zijn bv, met als gevolg dat een fictief regulier voordeel van € 250.000 in aanmerking wordt genomen. Medio 2023 vervreemdt X de aandelen voor € 400.001. Bij het bepalen van het vervreemdingsvoordeel krijgt X een vervreemdingskorting. Deze vervreemdingskorting bedraagt € 250.000, zijnde het eerder in aanmerking genomen fictief reguliere voordeel. Het vervreemdingsvoordeel na de korting bedraagt dus € 150.000 (400.001 -/- 1 -/- 250.000).

De hoogte van de vervreemdingskorting is maximaal het bedrag van het vervreemdingsvoordeel voordat dit is verminderd met de te berekenen vervreemdingskorting. Zo kan het vervreemdingsvoordeel niet door toepassing van de vervreemdingskorting negatief (of negatiever) worden en derhalve leiden tot een verlies uit aanmerkelijk belang. Hiermee komt het belastingafstel dat is voorkomen door de toepassing van het fictief reguliere voordeel, niet alsnog tot uiting. De belastingplichtige heeft in dit geval immers kunnen beschikken over de liquide middelen van de vennootschap en behoeft geen vervreemdingskorting die de enige heffing over dit vermogen, het fictief reguliere voordeel, in feite zou teruggeven.

Voorbeeld 9

Z houdt alle aandelen in bv Q. Hij heeft deze aandelen verworven voor € 1. Z heeft een schuld van € 800.000 aan Bv Q. Eind 2022 wordt een fictief regulier voordeel in aanmerking genomen voor € 300.000. In 2023 wordt bv Q failliet verklaard en er hebben geen liquidatie-uitkeringen plaatsgevonden. De curator heeft pogingen ondernomen de vordering op Z te innen, maar zonder succes.

Het betaalbaar stellen van liquidatie-uitkeringen dan wel ontbinding van de bv Q leidt bij Z tot een fictieve vervreemding. Zijn vervreemdingsvoordeel bedraagt - € 1. Er wordt geen korting verleend vanwege het in aanmerking genomen fictief reguliere voordeel, omdat de korting dan tot gevolg zou hebben dat het vervreemdingsvoordeel negatiever wordt.

Z heeft in het bovenstaande voorbeeld over € 800.000 aan liquide middelen van zijn bv kunnen beschikken. De belasting die hij over dit inkomen heeft betaald is de over het fictief reguliere voordeel betaalde belasting. Wanneer het vervreemdingsvoordeel door de vervreemdingskorting in deze situatie wel negatief zou kunnen worden, dan wordt de geheven belasting in feite teruggegeven, terwijl Z wel over de middelen heeft kunnen beschikken.

In het tweede lid van genoemd artikel 10a.22 is een regeling opgenomen voor de situatie dat de belastingplichtige die gebruik heeft gemaakt van de vervreemdingskorting, in een later jaar weer aanmerkelijkbelanghouder wordt. Voor die situatie wordt het maximumbedrag, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.14a, eerste lid, Wet IB 2001, voor de toepassing van de regeling van het fictief reguliere voordeel in de jaren waarin de belastingplichtige weer aanmerkelijkbelanghouder is, verlaagd met de verleende vervreemdingskorting. Daarmee wordt voorkomen dat het bedrag van de vervreemdingskorting in totaal de facto vaker dan eenmaal kan worden benut.

Artikel II

Artikel II (artikel 25 van de Invorderingswet 1990)

Artikel 25, achtste lid, IW 1990 regelt dat bij ministeriële regeling nadere regels kunnen worden gesteld met betrekking tot het verlenen van uitstel van betaling van een belastingaanslag die is opgelegd als gevolg van (onder andere) een emigratie van een aanmerkelijkbelanghouder. Een emigratie van de aanmerkelijkbelanghouder heeft op basis van artikel 4.16, eerste lid, onderdeel h, Wet IB 2001 tot gevolg dat zich een fictieve vervreemding voordoet. Het vervreemdingsvoordeel als gevolg van de fictieve vervreemding wordt via een conserverende belastingaanslag in de heffing betrokken, maar nog niet ingevorderd. Onder voorwaarden wordt uitstel van betaling verleend. In genoemd achtste lid staan situaties beschreven waarin dit uitstel van betaling in ieder geval wordt beëindigd, namelijk vervreemding van de aandelen, uitkeren van dividend en het inkopen van eigen aandelen. Hierbij wordt aangesloten bij het moment waarop een in Nederland woonachtige aandeelhouder het inkomen uit een aanmerkelijk belang geniet.

Een in Nederland woonachtige aanmerkelijkbelanghouder wordt vanaf invoering van de maatregelen uit dit wetsvoorstel eveneens in de heffing betrokken voor zogenoemde bovenmatige schulden. Het uitstel van betaling dat is verleend aan een geëmigreerde aanmerkelijkbelanghouder met een conserverende belastingaanslag, wordt op grond van het voorgestelde artikel 25, achtste lid, aanhef en onderdeel d, IW 1990 (deels) beëindigd bij schuldtoenamen boven het maximumbedrag, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.14a Wet IB 2001. Het uitstel van betaling wordt in die situatie beëindigd voor een bedrag ter grootte van 26,9 percent van het verschil tussen de totale som van de schulden en het maximumbedrag, bedoeld in het voorgestelde artikel 4.14a, eerste lid, Wet IB 2001. Dit wordt bepaald als ware de belastingschuldige nog woonachtig in Nederland. Voor zover het genoemde verschil al eerder heeft geleid tot intrekking van het uitstel van betaling, wordt dat verschil niet nogmaals in aanmerking genomen. Het bedrag waarvoor het uitstel van betaling op grond van de hiervoor genoemde regel zou worden beëindigd wordt verminderd met de in het buitenland feitelijk geheven belasting. Een emigrerende aanmerkelijkbelanghouder wordt, door de voorgestelde aanpassingen in de voorwaarden voor het intrekken van uitstel van betaling, op een soortgelijke wijze als een in Nederland woonachtige aanmerkelijkbelanghouder behandeld. Ook worden fiscaal gemotiveerde emigraties door de voorgestelde wijziging van genoemd artikel 25 tegengegaan.

Conform de huidige tekst van artikel 26, vijfde lid, onderdeel c, IW 1990 wordt bij de beëindiging van het aan een belastingschuldige verleende uitstel van betaling (gedeeltelijk) kwijtgescholden ingeval de te betalen belasting waarvoor op de voet van artikel 25, achtste lid, IW 1990 uitstel van betaling is verleend, hoger is dan de belasting die zou zijn geheven indien de belastingschuldige op het moment van die vervreemding in Nederland zou hebben gewoond. Aangezien in een binnenlandse situatie het voorgestelde artikel 10a.22 Wet IB 2001 geldt, waarbij de aanmerkelijkbelanghouder een vervreemdingskorting geniet bij de vervreemding van zijn aanmerkelijk belang, dient voor de geëmigreerde aanmerkelijkbelanghouder een soortgelijke korting te worden verleend. Door de werking van artikel 26, vijfde lid, onderdeel c, IW 1990 wordt deze korting als kwijtschelding verleend.

Voorbeeld 10

X heeft ultimo 2022 een totaal aan schulden van € 700.000 aan zijn bv. In 2022 wordt een fictief regulier voordeel in aanmerking genomen van € 200.000. Het maximumbedrag wordt verhoogd met € 200.000 tot € 700.000. Medio 2023 emigreert X naar België. De emigratie leidt tot een fictieve vervreemding van zijn aanmerkelijk belang op grond van artikel 4.16, eerste lid, onderdeel h, Wet IB 2001. Stel dat de waarde in het economische verkeer van de aandelen, waarin de waarde van de vordering is belichaamd, in zijn bv € 1.500.000 bedraagt en de verkrijgingsprijs € 400.000 is. Het vervreemdingsvoordeel van X bedraagt derhalve (1.500.000 -/- 400.000=) € 1.100.000. Uitgaande van het ingevolge het Belastingplan 2019 vanaf 1 januari 2021 geldende tarief van 26,9%, wordt een conserverende aanslag opgelegd voor € 295.900.

*Na zijn emigratie leent X in het jaar 2024 een additionele € 50.000 van zijn bv, waardoor hij een totaal van € 750.000 aan gelden aan zijn vennootschap heeft onttrokken. België heft geen belasting over de additionele onttrekking van € 50.000. Het uitstel van betaling voor de conserverende aanslag zal aan het eind van 2024 worden ingetrokken voor € 13.450 (50.000 * 26,9%), aangezien de vordering aan het eind van 2024 met dit bedrag hoger is dan het (verhoogde) maximumbedrag van € 700.000. Na de intrekking van het uitstel voor € 13.450, resteert een nog openstaande conserverende aanslag van € 282.450 en geldt een maximumbedrag van € 750.000.*

In het jaar 2025 besluit X de aandelen in zijn bv te vervreemden. Een vervreemding van de aandelen leidt tot beëindiging van het uitstel van betaling dat rust op de conserverende aanslag (artikel 25, achtste lid, onderdeel a, IW 1990). Zonder nadere regels leidt de vervreemding tot een inning van de resterende € 282.450. Echter, om de naar het buitenland geëmigreerde aanmerkelijkbelanghouder op een soortgelijke wijze te behandelen als de binnenlandse belastingplichtige wordt voor het bedrag van de vervreemdingskorting door toepassing van het voorgestelde 10a.22 Wet IB 2001 gedeeltelijke kwijtschelding op basis van artikel 26, vijfde lid, onderdeel c, IW 1990 verleend.

Artikel III

Artikel III (inwerkingtreding)

Deze wet treedt ingevolge artikel III in werking met ingang van 1 januari 2022. De voorgestelde datum van inwerkingtreding biedt aanmerkelijkbelanghouders nog enige tijd de mogelijkheid om hun schuldenpositie terug te brengen tot ten hoogste € 500.000, met toepassing van de in de betreffende jaren geldende tarieven.

De Staatssecretaris van Financiën,